

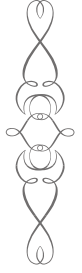
“Dost ile bilişmeğe can gözü bidâr gerek.”

DOST, DERT ORTAĞI

BU BÖLÜMDE:

- Dost ile bilişmek
- Dostluk hem cefa, hem de vefadır
- Dostunu yoldaş edinen
- Sanma herkesi sen sadıkâne yâr olur

“Yar ol, bar olma”

Dost ile bilişmek

171. *Âlem heme derd-i aşk u ülfet
Bâkî keder ü elem nuhûset
Şeyh Galib*

Bu âlem her şeyi ile aşk ve dostluk kaygısından ibarettir; gerisi sadece keder, sıkıntı ve uğursuzluktur.

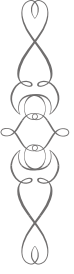
172. *Azrail hamle kılmadan
Gel gidelim dosta gönül
Yûnus Emre*

Azrail'in “belki yarından da yakın” bir saatte gelmesini bekleyerek hareket etmek ve dosta gitmeyi istemek! Gönül gözü açık olmak bu mudur acaba? Niçin? Yunus’un dünya sevgisinden mi! Yoksa Allah kullarının “birbirlerinden razı olarak” O’nun huzuruna gitmeleri arzusundan mı?

173. *Bağdâd'a yolun düşse ger ey bâd-ı seher-hîz
Âdâb ile var hizmet-i yârân-ı safâya
Rûhi-i Bağdâdî*

Ey sabah rüzgârı! Bağdat'a yolun düşerse birlikte güzel günler geçirdiğimiz dostlara nezaketle yaklaşip hizmetlerinde bulun. (Böylece onlar senin kim olduğunu ve nereden geldiğini anlarlar.)

174. *Bir dost bulamadım gün akşam oldu*
Pîr Sultan Abdal

175. *Dilerse sırrımı âyan eyleyen*
Dilerse damlayı umman eden dost
Ûmmî Sinan

Dilediğinde sırrını açığa vuracak (ve seni âleme mahcup edecek) olan da; (senden aldığı) bir damlayı deniz edecek olan da dostun olan kişidir. (İyi düşün de dostlarını bu iki grup insandan birinden seç!)

176. *Dost bî-pervâ felek bî-rahm ü devran bî-sükûn*
Derd çok hemderd yoh düşmen kavî tâli' zebûn
Fuzûlî

Dost bildiklerim pervasızca hareket ediyor, feleğin (zamanın) acıması (olmadığı gibi) bu gidişatın duracağı da yok. (Anlayacağın) dert çok ama derdime ortak olacak (bir tek dostum bile) yok, düşman katı ve kuvvetli, bahtımız da bir kötü ki, deme gitsin!

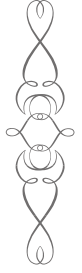
177. *Dostıla bilişmeğe cân gözü bîdâr gerek*
Yûnus Emre

Dostlarla (bir arada bulunmak, konuşmak yetmez) birbirinizi anlayabilmeniz için gönül gözün açık olacak. Yunus'un kıt'ası şöyle:

Dost yüzüne bakmağa
Key safa nazar gerek
Dostıla bilişmeğe
Cân gözü bîdâr gerek
Yûnus Emre

178. *Mum olubân eriyem yanam hey dost diyü diyü*
Yûnus Emre

Buyurun bakalım! Dostların bir sınıfı birbirleri için mum olup erisin, ötekiler de yılanlar gibi birbirlerini soksunlar!

179. *Sîmürg ü kimya vü vefa gibidür âdem*
Yâr u harîf ü mûnis ü mahrem didükleri
Şeyhi

Sevgili, yakınlar, arkadaş, sırdaş dedikleri insanlar; simurg, kimya, vefâ ve yokluk gibi hayali şeylerdir.

Dostluk hem cefa, hem de vefadır

180. *Ağyâr vefâdan dem urur yâr cefâdan*
Rûhi-i Bağdâdî

Yabancılar, düşmanlar vefadan bahseder (vefasızlıktan yakınır); yârin, dostun şikâyeti ise cefâdandır. (Onun için, sen dostlarına ve düşmanlarına karşı vefalı ol ama onlara cefa verme.)

181. *Çok olur yâr, velî yâr-ı vefâdar olmaz*
Nev'î

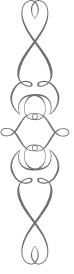
(İnsanın) dostu çok olur, ancak sadık dost pek az bulunur. (Onun için her yüzüne güleni dost bilme, dostum çok diye aldanıp övünme, güvenme. Vefalı bir dostun yoksa, en zor gününde bile yapayalnız kalabilirsin, unutma, şair demedi deme!)

182. *Derd-i dağ-ı 'aşk ile geldi Hayâlî kılma red*
Yarsuz kalur cihânda aybsız yâr isteyen
Hayâlî Bey

Ey Hayâlî, sana aşkla yaklaşanı redd edip geri gönderme; kusursuz yar arayan bu dünyada yarsız (dostsuz) kalır.

183. *Dostluk o kadar kolay bir şey değildir, cefadır*
Dostlukla güdülen asıl amaç karşılıklı vefadır
Ahmed-i Hânî

Dostluk dediğin cefadır, eziyettir, zorluktur ki bunlara katlanmak kolay değildir. Ama dostlukta aranan şey de, bütün bunlara rağmen dostların birbirlerine sadık kalmaları, dostluğu sürdürmeleridir.¹²

184. *Dünyada nasibin sitem-ü cevri ise ey dil
Ahabın eder ânı da âdâya ne hâcet
Şeyhülislam Yahya*

Bu dünyada nasibinde haksızlığa uğramak ve cefa varsa ey gönül; düşmana gerek yok, dostların yapar bunları.

Dostlarından sana cefa edecekler çıkacaktır, buna hazır ol! Şair şunu mu haber vermekte? Dostlarından, sana yetecek kadar eziyet edecekler çıkacak ya, ayrıca uğraşıp düşman edinmeye çalışma.

185. *Gülü bülbül yakar, şem'i dahî pervâne zâr eyler
Kimi gördümse şâkî, iştikâsı âşinâdandır
Nevres-i Kadîm*

Gülü bülbül yakar, mumu pervane ağlatır; şikâyet eden kimi gördümse, şikâyeti hep dostlardandır.

186. *Hayâlinden gelür gam hâtıra cânânedenden gelmez
Sitem hep âşinâlardan gelür bîgânedenden gelmez
Nâbî*

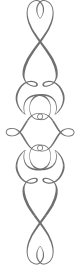
Üzüntü bizim gönlümüze her zaman sevgilinin kendisinden değil, hayalinden (sevgiliyi özleyip düşünmekten) gelir; zulüm hep yabancılardan değil, dostlardan gelir.

187. *İncinmemek istersen eğer mülk-i fenâda
İncitme sen ahbâbını incinmeye senden
Leyla Hanım*

Bu fani dünyada incinmek istemiyorsan, sen de incitme ahbabını, dikkat et kimse incinmesin senden.

12 Beytin Kürtçe aslı: *Yarî ne hesanî ye, cefa ye/ Maksûdî je yariyê wefa ye.*

Dostunu yoldaş edinen

188. *Ahmed'in ayıbı güzeller sevmek ise gam değil
Yârsız kalmış cihânda aybsız yâr istiyen
Ahmed Paşa*

Varsın Ahmed'in ayıbı güzel sevmek olsun, dert değil; kusursuz yar arayan (ayıplı deyip kimseyi sevmeyen) bu dünyada yârsız kalır.

Varsın dostlarımda kusur bulsunlar da, bu yüzden beni kınasınlar; kusursuz dost arayıp dünyada dostsuz kalmaktansa, kusurları olan dostun olması daha iyidir.

189. *Bu râha şitâb eden dil-âgâh
Hem râhı bulup bulundı hem-râh
Şeyh Galib*

Gönül gözü açık olup bu yola koyulan; yoldaşını bulduğunda kendi yolunu da bulmuş olur.

190. *Ey Fuzûlî sehdür her gam ki gâmhârî ola
Gam budur kim bende bin gam var bir gamhâr yoh
Fuzûlî*

Ey Fuzûlî! Dert ortağın olduğu zaman dertler de kolaylaşır; en büyük dert şu ki; bende bin dert var, ama bir dert ortağım yok.

191. *Tevfika refiki eyle pey-rev
Şâpur'ı bul ol cihâna Hüsrev
Şeyh Galib*

Başarıya ulaşmak için dostunu yoldaş edin; Şâpur'unu bul da cihanın Hüsrev'i ol!

Şâpur, Şâhpur, Şâvur: Türk ve İran edebiyatlarında Sasanî hükümdarı Hüsrev Pervîz ile Ermen melikesi Şîrin'in mitolojik aşklarını konu edinen Hüsrev ü Şîrin adlı mesnevîde Hüsrev'in nedimi ve arkadaşıdır.

192. *Yâr ile olur vusûl-i mahbûb
Hem yârdır anladınsa matlûb
Şeyh Galib*

Sevilenlere ancak dostla ulaşılır; eğer düşünürsen (anlarsın ki), maksat da zaten dosttur, dostluktur!..

Sanma herkesi sen sadıkâne yâr olur

193. *Kafadar oldular şîr ü pelenk ahuya sahrada
Ederler şol kadar şimdi riayet hakk-ı ciyrana
Bâkî*

Aslanla panter, çölde ceylanla dost oldular; şimdi komşu hakkına (eşyanın tabiatına aykırı olan bu) dostlukları kadar uyarlar artık.

Bir zorbanın, kurbanı ile dost olduğuna bakıp aldanmak gerekir. Çünkü zorbanın tabiatı değişip kurbanı ile dostluğu uzun sürmez. Başkalarının hakkını yiyerek yaşamaya alışmış birinin dostluğu uzun sürmez. Bir süre için dostluk yapsa bile sonunda kendi tabiatına döner, dostluk da biter.

194. *Ne kadar çoktur dostlar sayıldığında
Hâlbûki ne kadar azdırlar
Musibet anlarında*

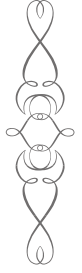
İmam Şâfiî

195. *Mârân gibi hep birbirini sokmada yârân
Enderunlu Vâsıf*

(Her biri diğerinin derdine derman olması gereken) dostlar, yılanlar gibi birbirlerini sokup zehirlemekle meşguller.

196. *Sanma şahım herkesi sen sadıkâne yâr olur
Herkesi sen dost mu sandın, belki ol ağyâr olur
Selimi*

Sen herkesi sadık yar olur sanma şahım; dost olur sandıkların belki sana düşman olur. Onun için dost diye herkesi sırrına ortak etme, yakanı dostlarının eline verme!

*197. Var aralarında çok keşâkeş
Kim hâk ile ülfet etmez âteş
Şeyh Galib*

Toprak ile ateş birbirleriyle bağdaşmaz (birbirleriyle kaynaşıp dost olamazlar, çünkü) aralarında çok geçimsizlikler vardır!

Toprakla ateşin tabiatları farklıdır. Ateş kendisini üstün bilir, tabiatında kibir vardır. Şeytan bu yüzden Âdem'e secde etmemişti. Toprak ise tevazu, alçakgönüllülük simgesidir. Kibirle tevazu hiçbir zaman dost olmadılar, olamazlar.

*198. Yüzüne her güleni mahrem-i esrâr etme
Var ise düşmanına kînini izhâr etme
Lâedri*

Her yüzüne güleni dost sanıp sırlarını anlatma; (eğer) varsa düşmanın, ona olan kinini de belli etme.

